

Vanhuksen sairaalahoito – ojasta allikkoon?

Sairaalahoito ei ole terveellistä ainaakaan hauralle vanhukselle, on väistämätön johtopäätös tutkimuksesta, jossa seurattiin 754:ää kotona asuvaa yli 70-vuotiasta ja heidän sairaalahoitojaan yhdeksän vuoden ajan (Gill T ym. *J Gerontol* 2011; 66A:1238).

Tutkittavien haurausaste (haurausraihnausoireyhtymä, HRO) (Strandberg T ym. *Eur Geriatr Med* 2011; 2:344) määriteltiin Linda Friedin työryhmän laatiman viiden kriteerin (uupumus, laihtuminen, lihasvoima, fyysinen aktiivisuus ja kävelynopeus) perusteella siten, että 3–5 kriteerin täytyminen merkitsi HRO:ta ja 1–2 kriteeriä sen esiasetta. Vastoin joitain aiempia näkemyksiä HRO ei ole kaikissa tapauksissa etenevä tila, se saattaa olla palautuvakin. Sairaalahoito kuitenkin syystä riippumatta ehkäisivät tehokkaasti tätä palautumista.

Tulos voi tuntua itsestään selvältä ja toisaalta epäselvältä sen suhteen, mikä tässä onkaan syy ja mikä seuraus. Havainto näyttäytyy kuitenkin mielenkiintoisessa valossa samoihin aikoihin JAMA:ssa julkaistun vanhuksen sairaalahoitoon haittoja käsittelevän katsauksen kanssa (Covinsky K ym. *JAMA* 2011;306:1782). Tulosten perusteella jopa 30 %:lla yli 70-vuotiaista sairaalahoitoon joutuneista oli kotiutuessaan toiminnanvajausta jossain päivittäisen elämän perustoiminnoista (pukeutuminen, peseytyminen, wc-toimet, tuolista tai vuoteesta ylös nouseminen, syöminen, sisätiloissa liikkuminen). Tällaista toiminnanvajausta vanhuksella ei ollut ennen sairaalaan joutumista. Vähän agentti 86:n Maxwell Martinin tapaan tutkijat nimittävät tätä ”sairaalahoitoon liittyvä toiminnanvajausta”-oireyhtymäksi.

Päinvastoin kuin luulisi, toiminnanvajausta kehittäminen riski ei

liittynyt sairaalahoitoon pituuteen eikä siihenkään, miten akuutin sairauden hoito oli onnistunut. Piilekö siemen toimintakyvyn heikentymiseen siis vanhuksessa itsessään ja sairaalahoito vain tuo sen pintaan? Entä voiko saman aiheuttaa lievä sairaus tai vamma ilman sairaalahoitoakin? On helppo ajatella, että sairaalahoito vahvistaa entisestään toimintakyvyn heikentymistä altistamalla mm. sekavuuden kehittymiselle tai pahenemiselle (outo paikka, vieraat ja kiireiset ihmiset, melu, valot), passiiviselle vuodelevolle ja vajaaravitsemukselle.

Sairaalaan joutuminen on siis usealle vanhukselle monella tapaa kriittinen asia. Tämä havaittiin jo 1930-luvulla, mutta asiathan on tapana keksiä uudestaan. Sairaalahoitoa tietysti usein tarvitaan, mutta sen muodot on kehitettävä iäkkään potilaan toimintakykyä tukeviksi. ■ TS